

B

345-

348.

מכתב

717

תור

תורה

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

1824

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 345-8.

כבוד הבית

בית הפלה

אשכנזים

בע"ה

כבוד הבית

בית תפלה אשר לקדושים אשר בעיר הזאת המה וכחך

אשכנזים

חקם, אחרי אשר הזקוהו ויהדשוהו.

מאת

הלל

בכמוהר"ר

שלמה יהואל רפאל הכהן די לא טורי

זצו"קל. הוא הלל המורה לשון ומליצת בני-עבר

בבית

תלמוד תורה

טוריכו

אלול ה' תקפ"ו

Ex Typis Regiis. Facultate obtenta.

ועשן לי מקדש ושכנתי בתוכם :

שמות כ"ה ח'.

וזה דבר השיר

ויהי בשנת חמשת אלפים שנה וחמש מאות שנה
 ושתי שנים מיום ברוא אלהים את השמים ואת הארץ
 ויבאו אנשים מארץ קרובה אל העיר הזאת וישבו בה;
 ויבנו להם בית תפלה לשם ה' וידרשו בו את ה' וחקם
 כחק היהודים אשר בארץ אשכנז כי אבותיהם מארץ
 אשכנז באו;

ויהי מימים ויסתפחו אליהם אנשים מאנשי העיר הזאת
 וידרשו גם הם את ה' בבית תפלתם אשר בנו להם כי
 גם אבותיהם מארץ אשכנז באו;

וכל-האנשים האלה היו יראי אלהים ואוהבי כבוד שמו
 ובניהם היום הזה בני אבותיהם המה;

ויהי מקץ שמנים שנה וארבע שנים לבנות האשכנזים
 את בית תפלתם היא שנת חמשת אלפים וחמש מאות
 שנה ושמנים שנה ושש שנים מיום ברוא אלהים את
 השמים ואת הארץ;

ויראו האשכנזים את בית תפלתם והנה כל-הדרו יצא
 ממנו וכל-זהבו הועם ושכיות חמדתו חשכו מרב
 הימים מאד;

ויאמרו איש אל אחיו חבה נחדש את בית ה' כי
 איכבה נוכל וראינו את בית ה' וכל-הוד וחדר איך לו;
 ויישב הדבר בעיני כלם ולא אחרו לעשות הדבר ויקמו
 ויפנו את בית תפלתם ויקראו לעושי המלאכה לחדש
 ולפאר את בית תפלתם;

טַרַם יֵצְאוּ וּרְצַפְתָּ בַּיַּת תְּפַלְתֶּם כַּפְלָה וּגַם הַקּוֹרוֹת אֲשֶׁר
תַּחְתֶּיהָ נִפְלוּ :

וַיֵּרְאוּ הָאֲנָשִׁים אֶת יְדֵי ה' אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּם
וַיְבָרְכוּ אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּילָתָא אֶת נַפְשֵׁנוּ
מִמוֹת וְאֵת רַגְלֵינוּ מִדַּחִי :

אֶת פְּלֹאֵךְ לִבְנֵינוּ נֹדִיעַ וּבְנֵינוּ לִבְנֵיהֶם וּבְנֵיהֶם לְדוֹר אַחֵר
וַיִּשִׁיר דוֹר אַחֲרוֹן אֶת צְדָקְתְךָ :

וַיִּקְרְאוּ לַעֲוֹשֵׁי הַמִּלְאָכָה וַיֹּאמְרוּ לָהֶם מֵהָרָו וַחֲזָקוּ אֶת
בְּדָק בַּיַּת ה' וְצַפּוּ זָהָב אֶת דְּבִיר הַקֹּדֶשׁ וְאֵת מַגְדַּל הָעֵץ
אֲשֶׁר עָלָיו יַעֲמְדוּ וַיִּקְרְאוּ בַתּוֹרַת הָאֱלֹהִים וְאֵת כָּל-הַבַּיִת
חֲדָשׁוּ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּכֶם :

וַיִּמְהָרוּ עוֹשֵׁי הַמִּלְאָכָה וַיַּחֲזִקוּ אֶת בְּדָק בַּיַּת ה' וַיַּצְפוּ
זָהָב אֶת דְּבִיר הַקֹּדֶשׁ וְאֵת מַגְדַּל הָעֵץ וְאֵת כָּל-הַבַּיִת
חֲדָשׁוּ וַיַּגְדֵּל כְּבוֹדוֹ מִבְּרֵאשׁוֹנָה כַּהַיּוֹם הַזֶּה :

כִּי כָל-הָעָם בְּרִצּוֹתֶם בַּבַּיִת אֱלֹהֵיהֶם בִּלְבַב שְׁלֵם אִישׁ אִישׁ
כַּמִּתְנַת יָדוֹ הִתְנַדְּבוּ אֲשֶׁר לְזָהָב לְזָהָב וְאֲשֶׁר לְכֶסֶף לְכֶסֶף
כִּי קִנְיַת בַּיַּת ה' אֲכַלְתֶּם :

וְתִשְׁלַם כָּל-הַמִּלְאָכָה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁשִׁי הוּא חֲדָשׁ אֱלֹלָה
בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם בּוֹ אִזְ שָׁבוּ הָאֲשִׁכָּנִזִים אֶל בַּיַּת
תְּפַלְתֶּם וַיִּשְׁיבוּ אֶת סִפְרֵי תּוֹרַת הָאֱלֹהִים אֶל דְּבִיר הַקֹּדֶשׁ
וַיִּוֹדוּ לָהּ כִּי טוֹב עַל יְדֵי דוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשִׁירוּ לָהּ שִׁיר
חֲדָשׁ :

זָכְרָה אֱלֹהֵי לְטוֹבָה אֶת הַפְּקִידִים אֲשֶׁר נָתַנוּ יָד לְמִלְאָכָתָה
עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ בַּקִּנְיָנִים לָהּ :

שוא עמלו בונים אם יבנו בית
 אל שוכני מרום עבים לו סתה.
 לכרות עצי תדהר ארז וזית
 שוא יעלה כורת על הרי-בתר.
 לשוא יצף צורף מחוץ מבית
 קירות מכוך קדשו בשאת ויתר.
 הלאל אנוש יבנה משכך או אהל?
 היכלכלהו? אם שבת בו יאל?

שוא יבזרו כספם חרוץ איך הקר
 לבנות מקום מקדש אל אל שמים.
 האם אלהי-קשט כאלהי-שקר
 הם יחשבו הגביל בירכתים?
 מתהללים באלהי-שוא (הם עקר
 כל-משפחות גוים) ביק חומותים
 את מצבות גלוליהם כל-פסל
 התיעצו לסגור כי דרכם כסל:

מקדש אלהים הוא בלבב כל-גבר
 שם משכני עליוק שם שות עינהו.
 שמה מלך יחפרץ לא תוך בית חבר
 חפצו בלב האיש זה די אליהו.
 ארץ הלא לו היא. כל-גיא כל-עבה
 כל-הר וכל-בקעה פעל ידהו.
 אם כן בכל-פנה אליו ישאו
 אישים תפלתם. מה יתחבאו?

יאכל בשר פרים או ישת דם-איל
 כי זבחו אליו מאז שור תיש?
 איש יעשיר את אל בורא יום ליל
 קיץ וחרף חם קר בציר דיש?
 כל לו. ומה יועיל לבזור רב-חיל
 לספוק בארזי-אל לרצוף בשיש
 בית למשכן-אל מלא הארץ
 לו בהמות שדי לו עוף לו שרץ?

כן נדברו אנשי תועה ורשע
 פיהם דבש מלא לבם רוש רעל.
 יכסו במסוה-חסד רעיון פשע
 צדק בשפתיהם ובנפשם מעל.
 צתה אני אקום. אקום אל ישע
 ישע אמת, ויהי עמי אל מעל.
 הקובעים צורם אל לא קראו
 יעטו כלמות עד חרפה ישאו!

אמרו, עבוד אל שוא, שאת לו כפינו
 כי מחשבות איש ואיש הוא יודע.
 אמרו, בחכמתו ידע יצרנו
 ידע תשוקות-גבר המשוע
 פרס יחלה לו. ידע צרכנו.
 אמרו, תהלה לו לא יוסף גוע.
 אמרו, אלהים איך או לו שיג שיה
 אם יש אלהים לנו לא ישגיח:

שוא הוא, אמרתם, שוא לבזור רב-בצר
 לבנות מקום מקדש אל אל שמים.
 שוא, אענה, לאיש לבנות לו בצר
 בירה והיכל רם ורחב ידים.
 כי לא לעולם חסך לעד עצר
 כי איש כגר בארץ יום יומים.
 טרם יכל לבנות אל שבתו עפל
 בור יחצבו אליהו משכך-אפל:

לא עינכם תחס (הוי אנשי-תהו!)
 על אוצרות המדתכם לא תחמלק
 ארמוך ובית מדות מאיך כמהו
 לבנות למשכנכם. (איך כה תהלו?)
 כי גודרים גם ממרחק יבאו
 דרוץ כטיט נחשב פז לא תשקלו.
 גנות ופרדסים שמה תטעו
 כי לא שאול תראו כי לא תגועו:

ולאל אדני-כל לו יום לו ליל
 לבנות מקום מקדש הוא שוא הוא הבל?
 הן אל אלי עמו ברכוש וחיל
 אחר אשר הסיר שכמו מסבל
 צוה, בנו משכך בו פר בו איל
 לי תזבחך, בו על כנור על נבל
 לי זמרון ולשוך כל-איש תרנה
 ובתוככם בו אנכי אשבנה:

אכבדה בכס גם אשתבת

אלי הרומת-כסף אם תרומי
 אם תבחרו תאבו כי הסתפח
 משכך במדבר-זו אם לי תקימו
 ארוך מנורת-פז שלהך מזבח
 ליקר לתפארה אם בו תשימו
 מהונכם מידי לי תתנו
 אף כי מלא תבל אלי הננו

שם משאוך תבל יסור הגבר

יפך לבכו לי נחם על רשע
 שם בי אנוש יפגע כי יש עוד שכר
 אשמע תחנתו אסלה אל פשע
 כי אם לפלל לי זבחה כל-עבר
 ישע להבלי-שוא ירחק מישע
 הדרת נאוני שמה תבהילהו
 מחטא ומני-אוך תרחיקהו

אם אל בהר חורב שם חק ויאמה

מקדש בנו אלי אל שכני בית
 ויצו לעם קדשו ויגזר-אמר
 יגדל כבוד בית מחוץ מבית
 הלא אל אנוש יתן שקמים וחמר
 ולארמנותיו פז גזית וזית?
 חרוץ יפזר-לו ולא אל רע-עין?
 ובחת נמבזה לו ידמה אל קין?

עת כי בהר ציון מקדש תפארת
 בנה בנו דוד אל צור עושהו,
 ארזי ברושי-רום רבי צמרת
 מצר ומצידוק הביא אליהו.
 שמה בדיל שמה ברזל עופרת
 לא ראתה עין-גבר. ויחפהו
 זהב אשר מני אופיר יביאו
 זהב שלל גוים קדש אביהו :

אראה אפיקי-ים למקורם שבו
 טרם פאר גדלו חות אוכלה.
 כסף מזקק פז חרש נחשבו
 מרב, נחשת שמה לא נשקלה.
 כי גם נשיאי-עם אז התנדבו
 קנאת דביר צורם אותם אכלה.
 רב, אמרו, לאל שבת באהל
 אם אל בתוך עמו שבת עוד יאל :

שמע תפלתם אל משמים
 ירד בענן שם קולו השמיע.
 אם תשמרו חקי בירושלים
 ובבית הדום רגלי הודי אופיע.
 אשכון לדור דורים לא יום יומים
 במקום מנוחתך שמה ארניע.
 שם זבחכם ותחנתכם רציתי
 גם אל בני נכר שמה פניתי :

שם נהרו גוים מקצוי-ארץ
 לראות בהדרתו. ראו תמהו.
 כל-גוי למורא שי הביא, וירץ
 אשכר למקדש-אל. ריקם לא באו.
 השתחוו הודו כי הם כשרץ
 ובשם אלהי-קשט רבים קראו.
 וישרפו גלולי-פז ונחשת
 כי כסתה אותם הרפה וכבשת:

אך חטאו לאלהים קדמונינו
 בו מרדו ויעבדו לבעל.
 אז על ירושלים עיר קדשנו
 אל אל ארזי משחית קרא ויעל.
 הרם בעברתו בית תפארתנו
 ונקם ברית נקם ברצון אל מעל.
 שכח בהר ציון שבת וחדש
 גלים מעון תנים שנת מקדש-קדש:

אמנם ברית אבות אל זכר למד
 שב מחרון אפו להם השגיה.
 ולקץ עשרת שבועים פדמו
 כי כן ביד חוזיו להם הבטיח.
 ולעיר ירושלים הובילמו
 את מקדשו בנו למו הנית.
 ויהי הדרו רב מהודו קדם
 לו נהרו גוים מים מקדם:

אך מה? לקץ ארבע מאות ועשר
 שנים ועשר עור, אל קם ויער
 רוח בני כתיים. הם כדאות נשר
 דאו עלי שלם, ולבמות יער
 היכל אלהים שתו. (קשר קשר!)
 אז שערו על זאת שמים שער!)
 חרב עדן הגו. ויגבר סלף
 שנים שבע מאות ששים ואלף :

העם אשר זרה אל אל כל-עבר
 לא שקרו בברית-אל המכמו.
 בתי תפלה למו בתי-חבר
 בנו בכל-קריה אל צור עושמו.
 מקדש מעט נשאר כה לבני-עבר
 עד יום משיח צדק יגאלמו.
 עד מקדש יבנה אחר יום רצת
 הוא יעמוד לעד לא יתץ נצח :

מ'אשכנז קדמוניכם עת באו
 לגור בקריה זן בנו גם המה
 את בית תפלה זה. בו אל קראו
 כי עם אלהי-על נפשם שלמה
 כי רעבו לדבר-אל ויצמאנו-
 כי גם אלי חכם דת-אל נלמה.
 חודו והדרתו רבו גדלו-
 על פז ועל חרוץ כי לא חמלו :

אך שבתות שנים חמש ושבע
 עת עברו, ממקדשכם לקחו
 הודו הדרו קדם. כי כל-צבע
 וסגור דביר הועמו וימחו.
 כך עת סתיו יבא על ראש כל-גבע
 יוביש עלי כל-עץ יקדיר כל-אחו.
 העת יכלה כל איך גם מנהו
 ברזל ותלמיש הוא ישהיתו;

אז עינכם אחי את זאת ראתה
 ותאמרו זה אל זה! נא אחינו
 (כי כאבותיכם כך אתם עתה)
 עת לעשות לאל אל צור ישענו.
 הדרת מקום קדשנו הן שבתה.
 אל נא שנת נתן אל עפעפינו
 שרים וקול שרות עוד לא נקשיבה
 עד כי כבודו קדם לנו נשיבה;

אל נא נאחר עוד! אל נתמהמה!
 עושי מלאכת נא חיש יקראו!
 לא ניגעה לרוק לא נתלהלה.
 אל ממרום קדשו יאיר פניתו
 אל כל-אמוני-עם נפשם קנאה
 אליו ואל דתו לכבוד נהור.
 קומו ונצא-נא מבית אל צדק
 עד כי נחדש-כל ונחזק ביד

ותצאו ... אחר ... לשמעתכו האנשים
 מי יאמין? ... תכתב זאת על ספר!
 דור אחרון ידע גדל צורנו ויב
 עיבו עלי איש שת עפר ואפר
 ויזמרו אליהו וירננו!
 כל-שומעה יתן-לו אמרי-שפר!
 רצפה והעבים פתע נפלו
 כי רקבו מאז כי התקלקלו

בראותכם כי אל ככה הושיע
 את נפשכם מני-מות ותחיק
 כה תהלת חסדו לכם הופיע
 את רגלכם שמר הציל מדחוס
 פי כלכם אליו תודות הביע
 אז נראתה דמעת-גיל על כל-לחמי
 עושי מלאכה אז מהר נקראו
 ויחזקו בית אל לא התמהמהו

הם חדשוהו הם זהב צפנהו
 הם גדלו הודו ... הה מה ייף עתה!
 מקדש אלהים זה ... בו תקראוהו!
 בו לו בהדרת-קדש ובאימתה
 התחננו, ובכל-לבב עבדוהו
 יהי בכל-עת צר לכם עזרתה!
 אל נאמן הן הוא ושכרכם ישוב
 קול שיחכם יקשיב קשב רב קשבו

כי בית אלהים זה עת בו תבאו
 זכרון ולבניכם יום יום הזכירו.
 אם בו בדברי-שוא תשען ובתהר
 ותחללו ביתו עת בו תעתירו
 קנא ונקם הוא מאין כמהו ...
 השמרו! דרככם נא הישירו!..
 אך מה אדבר-עוד? נא פי אפתחה
 ולאל ברגתי תודה אזבחה:

הנה חסדך מה רב! אל! מי כמוך?
 הנה תהום רבה היא צדקתך.
 יתמהו חושי גפשי נבוכה
 עת אתכה לבי לגדלתך.
 אברך עלי ברכי ובכי אשפכה
 עת אזכרה, כי מעולם עמך
 לא געלה נפשך לא עזבת
 גם כי כך פשע אליו היטבת:

אותו בהזק יד ובעז הוצאת
 ובמופתים מאז מעבדות פרך.
 גם לעשות ימים רבים הפלאת
 עמו במו מדבר בשימוך דרך.
 עם רב בארץ צמאון רוית
 כי אל קשי ערפו (אפים ארך
 חנוך ורחום אתה!) לא פנית.
 כל-אויבימו השמדת סלית:

עמי כנען מפניו גרשת
 ולעמך אדמת עדנם הנחלת.
 ירדך כמו ים-סוף אליו הובשת
 ובעזך לנוה-קדש נחלת.
 ובצאתך אל פנימו הרעשת
 כל-מוסדות תבל ארץ חוללת.
 התגעשו שמים וירופפו
 מגערת עליון הרים נטפו :

על עמך צרים עת התקוממו
 גוים לפלותו באו עליהו.
 מידך, אלך חכו נשמו
 אז ממך עמים חתו יראו.
 כל-אוכליו, אמרת, הן יאשמו
 ראשית תבואתי עם זה הנהו.
 עת צר ועת מצוק אותו קראו
 אתה באותות-פלא מלטתהו :

גם כאשר אל כל-רוח זרית
 את עמך כי הטאתיו עצמו
 ויאכלו זרים עם זו קנית
 ויתצו בתיו עריו שוממו,
 עוד לברית הבטת לא נשית
 עת שונאיו כגמול ידיו שלמו.
 את צאנך לא עזבת ותרף
 לפני זאב שוסע טורף טרף :

לא יכלו הכחידו מני-ארץ
 כי גם בגלותו שמך עליהו.
 אתה לסתרה לו בימי הקרץ
 שרת תלאותיו ותרפאהו.
 ויפרצו מלכי גוים בו פרץ
 אך לא לכלה כי אתה מחסהו.
 ולרחמים לפני שוביהו שמת
 עם ירך, כי לא לעד זעמת:

גא ירך עם קדש זה הצילה
 מני שאול כי לך קנאה לבשו.
 כי רק לך נפשם תמיד הוחילה
 כי אותך ובלב שלם בקשו.
 מקדשך, אל, ידם הגדילה
 את בית תפלתם המה הדשו...
 אך מקדש ציון... בו יגדל עשב...
 הה! הוא למשלח שור ולמרמס כשב:

איה כבוד שמך? אי תפארתך?
 מה יאמרו גוים? יד אל קצרת.
 קומה רדה, אל, מני שמך
 הבט ראה כי יד זרים גברה.
 עין עמד יום יום מכעש תכה
 הן ממך אנחתו לא נסתרה.
 מה תעשה? מה לא תעור? הה עורה
 ובריתך זכרה ולשלם סורה!

תם

הנה זאת כתובה על ספר דברי הימים (ב' ל"ב כ"ג) :

id. str. 3, v. 7.

בבנות זרובבל את הבית השני ברשיון כרש מלך פרס
האנשים אשר ראו את תפארת בית שלמה בכו בכי
גדול כי לא גדל כבודו ככבוד הבית הראשון הנה זאת
כתובה על ספר עזרא :

אך מלכי בית חשמונאי גדלוהו ויפארוהו כי גם הגוים
אשר סביבותיהם הביאו זהב וכסף לרב לבית ה' ;
ובמלך הורודוס על יהודה ויתן את בית ה' וישב ויבנהו
בכבוד והדר רב מאד עד אשר רבים אמרו כי בית שלמה
לא נחשב לפניו למאומה :

על כן אמרו חכמי עמנו אשר לא ראה את בנין הורודוס
לא ראה בנין מפאר :

אך הארון והכפרת והכרובים לא היו שם וגם האורים
והתמים :

וענן כבוד ה' לא נראה בו ורוח קדשו לא נתן אל עוד
באיש ואש מן השמים על הנזבח לא ירדה :
כי הארון החביאו ירמיה הנביא זה אומר בבית המקדש
וזוה אומר בהר נבו :

id. v. 8.

גם בימי הבית השני באו מלכים רבים ושרים לשם ה'
לירושלים מארץ מרחק מקצה הארץ :

ויביאו מנחה בית ה' וכסף וזהב ובשם ואבן יקרה לרב
מאד וישתחוו לאלהי הצבאות ויעלו עולות על מזבחו :
וגם שנים ממלכי ארם אשר משלו בימים ההם ביהודה
בתנו כל-הימים מאוצרותיהם את הכסף לזבחים ולעולות

לשבתות לחדשים לחגים ולמועדים למזבח ה' ולדבר
יום ביומו כמשפט תמיד כאשר עשה דרוש המלך :

Pag. 13, str. 2, v. 3.

גם טרם יחריבו הכתים את בית מקדשנו היו בכל-ערי
יהודה וירושלים בתי תפלה לבקש בהם את ה' ולקרוא
בהם בספר תורת האלהים ובספרי נביאי ה' :

כי ליושבי ערי יהודה רב הדרך ללכת יום יום לירושלים
ואין לאיש לבא אל המקדש וטמאתו עליו :

ולהורות בהם את בני ישראל את תקי האלהים ואת
משפטי תורתו ולהוכיח בהם את העם להדריכם בדרך
ישרה :

ובהיותם תחת יד היונים ויהי רב-דברם בלשון בני יון
ויקראו לבתי תפלה האלה סינב"וגי (Συναγωγῆ) הוא
בית מועד הוא שמם עד היום הזה :

id. v. 7.

הנה-זה יום מלחמת גוג ומגוג כדבר ה' אשר דבר ביד
יחזקאל בן בוזי :

